

L I T E R K A

únor 2012

Únor mi přišel vždy ve srovnání s ostatními měsíci v kalendáři tak trochu upozaděný, méněcenný. Snad díky těm dvěma nebo třem dnům, kterými za těmi ostatními jedenácti pokulhává. Letos se však pyšní dnem navíc. Přemýšleli jste už, jak si ho užijete? Je pro Vás zvláštním bonusem navíc nebo se jen vřadí do všednosti dnů ostatních? Jistě namítnete, že každý den může být svátkem, pokud si najdeme něco, na co se můžeme těšit. Máte-li rádi různorodá, zajímavá témata, může Vás potěšit v jednom ze zimních dnů StřeDění s mladou ženou, jejíž ruka již nepochybně zanechala výraznou stopu v moravském písemnictví. O

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Únorová výročí
- » Zprávy z Památníku
- » Grunt
- » Vítězslav Gardavský
- » Tři otázky pro Annu Malchárkovou
- » Nesvlíkej se sama

výstavnické činnosti a výtvarném umění přijde vyprávět a besedovat spisovatelka Kateřina Tučková. Cenu Magnesia Litera 2010 a Cenu čtenářů Knižního klubu získala za román Vyhnutí Gerty Schnirch, jehož děj z doby 2. světové války a těsně po ní se odehrává v Brně, Pohořelicích a ve vesnici Perné. Do stejného časového

rámce je zasazeno i nejnovější dílo Anny Malchárkové Grunt, popisující situaci na Hlučínsku. O samotném příběhu i o jeho autorce si můžete přečíst na stránkách tohoto čísla Literky. S přáním mnoha krásných okamžiků, k nimž v průběhu tohoto měsíce budete směřovat, se loučí

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
února

Jan Skácel

Zimní den

je velké ticho mezi námi
neznámá zvěř už ustala
brodit se lesy Zotvírány
zůstaly sny a do rána
počalo hojně sypce sněžít

27. února 1885

byl založen Škréta, spolek českých akademiků v Mnichově, přímý předchůdce Spolku výtvarných umělců Mánes. Jeho prvním předsedou byl 25. dubna téhož roku zvolen Joža Uprka, který po rozchodu s pražskou Akademií studoval na Akademii výtvarných umění v Mnichově. Mezi zakládající členy Škréty patřili např. B. Knüpfer, L. Kubín, L. Marold, A. Mucha, F. Ondrúšek, J. Věšín ad. Sdružení vydávalo časopis Paleta redigovaný A. Muchou, L. Maroldem a K. Stuchlíkem.

únor 1948

změnil mnohé a výrazným způsobem poznamenal i tisk v Čechách a na Moravě, který byl téměř v průběhu několika hodin okamžitě zapojen do budování lidově demokratické vlasti. Po „čistkách“ v redakcích byl po čase zaveden tiskový dohled nad obsahem jednotlivých tiskovin. Kulturní rubriky v denících jsou povětšinou rozsahově omezené. Objevují se recenze, poezie nebo literární texty, avšak vše v duchu socialistického realismu. Svoji vlastní cestu postupně hledají jednotlivé časopisy, např. Nový život (1949), Literární noviny (1952), Host do domu (1954), Sešity pro mladou literaturu (1966) nebo Index (1968).

Nejblíže akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

Rendez-vous o desáté

Pravidelné čtvrtední mimořádné programy pro návštěvníky od 9 do 99 let (a více) na vybraná témata vždy v 10 hod.

2. února – Rukopisy; 9. února – Velká Morava; 16. února – J. A. Komenský; 23. února – Literární Morava

15. února, 17 hod., Středění: Kateřina Tučková

Autorské čtení a beseda nejen o současném výtvarném umění s nezávislou kurátorkou a spisovatelkou, držitelkou Magnesie Litery 2010

Kurzy tvůrčího psaní Krocení literární múzy pořádané v rámci literární soutěže Skrytá paměť Moravy. Tématem letošního ročníku je “Továrna Evropa... vyrobeno na Moravě”.

2. 2. – Znojmo (Dům umění Jihomoravského muzea ve Znojmě, Masarykovo náměstí 11); 7. 2. – Šumperk (Vlastivědné muzeum v Šumperku, Hlavní třída 22); 9. 2. – Třebíč (Městská knihovna v Třebíči, Hasskova ulice č. 102/2); 10. 2. – Vsetín (Masarykova veřejná knihovna Vsetín, Dolní náměstí 135); 13. 2. – Nový Jičín (Muzeum Novojičínska, v prostorách Žerotínského zámku); 16. 2. – Žďár nad Sázavou (Knihovna Matěje Josefa Sychry, Havlíčkovo náměstí 5); 21. 2. – Olomouc (Vlastivědné muzeum Olomouc, náměstí Republiky 5); 22. 2. – Jihlava (Městská knihovna Jihlava, Hluboká 1); 23. 2. – Brno (hudební klubovna Knihovny Jiřího Mahena, Kobližná 4); 27. 2. – Ostrava (přednáškový sál Ostravského muzea, Masarykovo náměstí 1)

Zájemci se mohou přihlásit zasláním emailu na adresu: pamet@muzeumbrnenska.cz. Účast na semináři je bezplatná.

Další informace k soutěži jsou dostupné na www.muzeumbrnenska.cz.

Požár v klášteře

Dne 11. ledna těsně před čtvrtou hodinou odpolední mířily na adresu Klášter 1 jednotky z řad profesionálních i dobrovolných hasičů. Střecha jedné z hospodářských budov benediktinského kláštera těsně sousedící s budovou prelatury se vznítila. Požár v dnes obytném domě zaregistrovaly restaurátorky v současnosti pracující v Rajhradě. Díky jejich reakci i zaměstnancům Památníku byla včas přivolána pomoc a upozorněna matka s dětmi, která zrovna byla uvnitř hořícího domu. Snad jsou hrůzostrašné sny naší knihovnice o hořícím klášteře nadobro zažehnány.

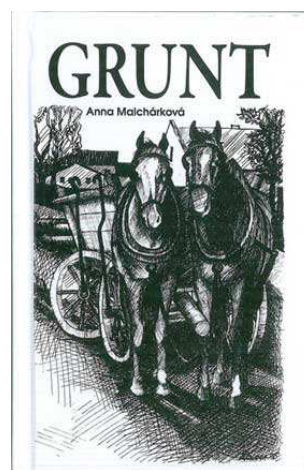
Benediktinský klášter Rajhrad jako kulturní fenomén

Benediktinský klášter Rajhrad jako kulturní fenomén, takový je název projektu, který je financován Ministerstvem kultury v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní kulturní identity (NAKI). Jeho koordinátorem se stala Moravská zemská knihovna v Brně. Jedním z úkolů tohoto projektu je elektronické zpracování knižního fondu z historického sálu benediktinské knihovny a digitalizace titulních listů a obrazových příloh. V průběhu následujících čtyř let se tak díky vzájemné spolupráci Památníku a MZK výrazným způsobem postoupí ve zpřístupnění historického fondu veřejnosti.

Grunt

„Vůně země se jim dostala do krve a proudila zároveň s ní. Ona se vlastně dědila i s určitou selskou pýchou. Statek je povyšoval nad jiné, stali se nezávislími. Nemuseli živořit, žebrat a potloukat se po světě, jen aby se užívali. Když dokázali zemi dát to, co jí patří, živila je.“

Nejnovější román spisovatelky Anny Malchárkové *Grunt* (Ostrava: Repronis 2011) zavádí čtenáře do okrajové části severní Moravy, do pruského Slezska. Příběh se zakládá na pravdivých osudech několika rodin z Hlučínska. Ze střípků zážitků a vzpomínek místních pamětníků i z prostudovaných dostupných písemných materiálů vystavěla spisovatelka čtivé a napínavé vyprávění o radostech a strastech několika generací rodu Rothů svázaného s hospodářstvím a především půdou. Místy mystický příběh líčí pohnuté osudy jednotlivých postav, z nichž do popředí vystupuje společná životní cesta manželů Almy a Ignáce. Snaha o přežití v průběhu dvou světových válek, boj o nezávislou existenci v přesvědčení o nesmyslnosti kolektivizace v 50. letech 20. století a vnitřní odhodlání se jí ubránit, proměna vztahu člověka k půdě, společenských i rodinných poměrů, to vše vyžaduje od postav románu nejen schopnost přizpůsobit se, ale i velkou osobní statečnost a vnitřní sílu. Z díla také vystupují otázky, jak velkou daň je třeba zaplatit za svobodu a nezávislost, nakolik člověk může utéct před svou minulostí či jak velkou tíhu osudu unese.



Pozůstalost Vítězslava Gardavského

Jedním z větších celků ve sbírkách Památníku se stala pozůstalost filozofa, spisovatele, dramatika, učitele a vojáka Vítězslava Gardavského. O jeho odkaz se stará mladší bratr

Vladimír Gardavský. Ten pečlivě uspořádané dokumenty věnoval na sklonku loňského roku Památníku.

Vítězslav Gardavský se narodil 24. října 1923 v Zábřehu nad Odrou u Ostravy. Ve stejném roce se rodina stěhovala do Kobeřic u Opavy, kde otec působil jako řídící učitel. Maturitu složil Gardavský na Arcibiskupském gymnáziu v Kroměříži (1942), až do roku 1945 byl totálně nasazen v továrnách ve Vídni a v Lipsku. Po skončení 2. světové války se stal studentem Karlovy univerzity v Praze, již absolvoval v roce 1949. Po krátké učitelské praxi v Praze působil jako učitel – aspirant na vojenském gymnáziu v Moravské Třebové (1950–1953), následně byl přeložen na vojenskou akademii v Brně jako asistent na katedrách mezinárodních vztahů a filozofie. Jeho první publicistické články začaly vycházet v Literárních novinách (1957). Již po roce s ním bylo vedeno stranické řízení pro „preferování odborných hledisek před hledisky politickými“ a byl přeložen jako propagandista pluku do Znojma. Roční pauzu před návratem na akademii v Brně využil k prvním dramatickým pokusům i k práci s dramatickým kroužkem. Významným v jeho životě se stal rok 1964, kdy získal doktorát filozofie, vznikl jeho habilitační spis Fenomén Německo, na Filozofické fakultě mu byl udělen titul docent filozofie a zahájil svoji přednáškovou činnost k problematice náboženství a křesťanství. Přednášel na univerzitách např. v USA, Francii, Velké Británii. Od roku 1969 vyučoval externě na JAMU v Brně. Po vyloučení z KSČ nastupil k firmě GEOTEST jako dělník a jako skladník v JZD Prosetín. Zemřel na následky mozkové mrtvice na své chalupě v Prosetíně 7. března 1978.

Vítězslav Gardavský po sobě zanechal řadu děl, např. Přibližně tečna, Anděl na hrotu meče, Bůh není zcela mrtev, Naděje a skepse, divadelní hry Já, Jákob nebo Legenda o Františkovi a Kláře ad. Rukopisy a strojopisy těchto prací můžete nalézt v jeho pozůstalosti společně s množstvím fotografií, korespondence, kreseb, propagačních materiálů, audiokazet, videokazet a dalších doprovodných materiálů. Pozůstalost obsahuje také vydané knihy, které obohatí sbírkovou knihovnu.

Za cenný dar panu Vladimíru Gardavskému děkujeme!

3 OTÁZKY pro

Annu Malchárkovou

Ve světě literatury se Vaše jméno objevilo docela nedávno. Co pro Vás bylo impulzem ke psaní?

Začátek mé literární tvorby nenastartoval ani žádný osobní životní zvrat nebo intenzivní prožitek, ale jen nápad a chuť zaznamenat příběhy lidí dříve, než se ztratí v kole času. Témata se nabízejí sama: co člověk, to jiný osud. Píšu o lidech, o kterých nepíší kroniky, kteří nejsou ani slavní, ani bohatí. Žijí své životy s pláčem i smíchem v jednom pytli. Spisovatelkou jsem být nechtěla, ale věřím, že každý člověk v sobě nosí nějaký ten dar v podobě neopracovaného kamene. Záleží jen na něm, zda z něj dokáže vytesat sochu, nebo ho zahodí. Psaní knih je hlavně práce, neúnavná a mnohdy těžká.

Ve svém novém románu Grunt chcete upozornit na skutečnost, že si lidé přestávají vážit úrodné půdy. Při jeho čtení mne však napadlo, že celý příběh vyznívá také jako oslava statečnosti žen. I to byl záměr?

Nebyl to záměr. Je to skutečnost, kterou jsem jen popisovala. Historicky bylo Hlučínsko vždy na pokraji státních zájmů a příležitost obživy byla mizivá. Živitelé rodin byli nuceni vyjíždět za prací v 19. i 20. století mimo kraj. Doma zůstávaly jen ženy, obstarávaly dům,

pole a vychovávaly děti. I v době druhé světové války zůstaly na práci samy, protože muži museli narukovat. Po válce na tom nebyly o nic lépe. Z vdaných žen se stávaly vdovy a rodinu držely zase samy. A těch případů nebylo málo.

Pracujete na další knize? Bude opět z Hlučínska nebo tentokrát překročíte hranice regionu?



V období, kdy píšu vážná témata, se vždy potřebuji nějak odreagovat, abych se v tom smutku neutopila. Během psaní Gruntu jsem začala psát humorné vyprávění o životě. Protože co je někdy k pláči, je také k smíchu. Snad to dokončím. A jestli překročím region? Děj knihy se mohl odehrát v jakékoli české či moravské vsi, postavy mluví částečně hlučínským nářečím. A jestli bude kniha úspěšná i mimo region? To nevím, výsledek psaní se nikdy nedá dopředu odhadnout. A já v téhle věci neplánuji.

Spisovatelka **Anna Malchárková** vydala svou prvotinu, sbírku příběhů ze života v hlučínském nářečí *Vidíme to po našem před osmi lety*. Následovaly další knihy zasazené do vesnic hlučínského Slezska, např. *Poztrácené korálky* (2006), *Kamenný svědek* (2007), *Modrá barva duhy* (2009). Její humorné texty interpretuje bohuslavický folklorní soubor *Vlašanka*.

Malá galerie Petra Žižky

Na slavnostním večeru k 90. výročí založení veřejné knihovny v Rajhradě dne 26. ledna byla výstavní část místní knihovny starostou města Františkem Ondráčkem slavnostně pojmenována Malou galerií Petra Žižky na počest bývalého knihovníka, který se svou manželkou Milenou působil v knihovně celých padesát let a zároveň se výrazným způsobem podílel a podílil na kulturním dění Rajhradu. Panu Žižkovi blahopřejeme! Knihovně přejeme do dalších let mnoho spokojených čtenářů.

Z našich sbírek:

Jednou z tváří úzce spojenou s Památníkem se stal zástupce nejmladší spisovatelské generace Richard Skolek. Jeho jméno bylo již mnohokrát zmíněno ve spojitosti s I. ročníkem literární soutěže Skrytá paměť Moravy. V loňském roce měl autorské čtení na stánku muzeí z Jihomoravského kraje na 21. Podzimním knižním veletrhu v Havlíčkově Brodě. Jeho knihy jsou součástí sbírkové knihovny Památníku a tím nejnovějším darovaným přírůstkem je jeho útlá kniha epigramů s názvem *Nesvlíkej se sama*.

(naivním čtenářům)

proč myslíte, že píšem, co
na jazyk nesou sliny
když my si vždycky léčíme
jen svoje vlastní splíny

Richardovi Skolkovi děkujeme!



Hledáme:

Index, list pro literární politiku, byl založen v Brně roku 1929. Nepřetržitě vycházel do června roku 1939. Obnoven pak byl v letech 1968–1969. Jeho existence byla velkým přínosem pro kulturní život Moravy, ať už v literatuře, hudbě, výtvarném umění či žurnalistice. Vznikl jako otevřená tribuna svobodomyšlných autorů. Vůdčí osobností a spoluzakladatelem tohoto periodika se stal Bedřich Václavek (1897–1943). Vedle literatury byla pozornost věnována divadlu, obsahoval mj. ankety, recenze a kritiky výstav, statě o výtvarném umění nebo reprodukce nerealizovaných architektonických projektů.

Pro úplnost chybí v knihovně Muzea Brněnska tato čísla: roč. 1933–9,10; roč. 1934–12; roč. 1935–1939 – všechna; roč. 1968–7; roč. 1969–7,10.



Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace

připravuje Památník písemnictví na Moravě

Kláster 1, 664 61 Rajhrad

tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Romana Macháčková

Vychází desetkrát ročně, číslo 2, ročník 6.